

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. III. Conclusio variis rationibus demonstratur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

actus, ut ostensum est: ostenderit autem cap. præcedenti ratione 2. dominium eas habere ratione voluntatis, utpot in ipsa existens agere & non agere.

Idem docet variis in locis de libertate humana: nam t. p. qu. 83. art. 1. probat hominem esse liberi arbitrii, quia iudicium rationis ad diversa se habet, & non est determinatum ad unum: quæ ratio nulla esset, si libertas nostræ voluntatis in sola spontaneitate seu immunitate à coactione consistere. Unde ibidem art. 3. ait: *Liberi arbitrii esse dicimur, quia possumus unum recipere, alio recusato.* Et qu. 24. de verit. art. 1. in quinto argumento sed contra: *In hominis (inquit) potestate est facere & non facere, & ita est liberi arbitrii.* Ergo juxta D. Thomam, libertas non solum secundum statum accidentalem, quem habet in nobis viatoribus, sed etiam secundum propriam rationem formalem, communem Deo, Angelis, & hominibus, indifferentiam seu potestatem ad agendum vel non agendum includit; nec in sola spontaneitate, seu ratione perfectè voluntarij, adæquatè consistit.

S. II.

Summorum Pontificum definitionibus eadem veritas firmatur.

192 **E**ADEM veritas ex SS. Patribus, ac Summis Pontificibus colligitur. Plura loca SS. Patrum art. 1. adduximus, in quibus propriam libertatis quidditatem explicant per indifferentiam ad contradictoria; ideoque liberum arbitrium comparant statere in æquilibrio positæ, vel cardini in utramque partem versatili. Unde solum hic addam Summorum Pontificum Pii V. Gregorii XIII. & Urbani VIII. constitutiones, in quibus hæc duæ Michaëlis Baii propositiones proscribuntur: *Quod voluntariè sit, etsi necessitate fiat, liberè tamen sit. Item: Solæ violentiæ repugnat libertati hominis naturali.*

193 Nec valet responsio Jansenii, dicentis Summos illos Pontifices non damnare absolute illas propositiones, sed solum per respectum ad id quod hoc tempore contra antiquos Patres & Doctores nomine libertatis significatur, quod non est aliud, quam illud quod habet saltem indifferentiam contradictionis. Non valet, inquam, tum quia jam ostendimus Patres & Doctores antiquos, præsertim D. Augustinum, & S. Thomam, in libertate simpliciter & sine addito sumpta admisisse semper aliquam indifferentiam. Tum etiam, quia non alia de causa Summi illi Pontifices propositiones illas Baii damnarunt, nisi quia existimaverunt eas continere errorem Calvinij, qui non negavit libertatè à coactione, sed tantum à necessitate, ut infra ostendemus.

194 Non valet etiam quod addit Jansenius, nempe suam opinionem diversam esse ab illis propositionibus Baii, utpote asserentibus omnem actum voluntarium, ac proinde & actus primò-primos, habere libertatem; cum tamen ipse ad libertatem necessarium putet quod voluntas se moveat & applicet specialiter, & cum luce ac directione rationis operetur; quod non habet in actibus primò-primis. Nam et si differat Jansenij doctrina à secunda propositione Baii, convenit tamen adhuc cum prima, in qua ponit libertatem in omni voluntario perfectò, etsi necessarium sit, quod reprobant prædicti Summi Pontifices.

Conclusio variis rationibus demonstratur.

POTEST etiam conclusio variis rationibus demonstrari. Prima sumitur ex notione electionis, quam constat esse partem libertatis, & quidem præcipuum; unde plures libertatem vim electivam definiunt. Quæ ergo erit notio electionis, eadem erit & libertatis: At constat nomine electionis designari tantum volitionem ita terminatam ad unum, ut a què possit ad alterum terminari; sub Aristotele 3. Ethic. cap. 2. docet ea tantum sub electionem cadere, quæ fieri possunt & non fieri. Et D. Thomas infra quæst. 13. art. 2. *Cum electio, inquit, sit præceptio unius respectu alterius, necesse est quod electio sit respectu plurium quæ eligi possunt; & ideo in his que sunt determinata ad unum, electio locum non habet.* Ergo etiam nomine libertatis actualis intelligitur determinatio voluntatis ad unum actum, cum potest ad oppositum, subindeque indifferentia activa, & non sola spontaneitas & immunitas à coactione.

Secunda ratio, eaque præcipua & fundamentalis. Liberi arbitrii ratio consistit in eo quod actus nostros sub nostra potestate & dominio habeamus; unde Græci principium liberum *αὐτοζωον* appellant, quæ vox significat sui potentem, & dominum actionis suæ; & facta pagina per dominium & potestatem hominis libertatem explicat; ut patet ex illo Genesis 4. *Subter te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius;* & ex illo 1. ad Corinth. 7. *Non habens necessitatem, potestatem autem habens suæ voluntatis.* Sed actus purè spontanei, & à sola coactione immunes, non sunt sub dominio & potestate nostræ voluntatis: Ergo non sunt verè liberi, subindeque libertas in sola spontaneitate non salvatur, sed insuper essentialiter requirit indifferentiam & potestatem ad opposita. Major & consequentia patent. Minor autem, in qua est difficultas, multipliciter ostenditur.

Primò ex D. Thoma 1. contra Gentes cap. 68. ubi ait: *Dominium quod habet voluntas supra sui actus, per quod in ejus potestate est velle vel non velle, excludit determinationem virtutis ad unum, & violentiam causæ exterioris agentis.* Sed actus purè spontanei non excludunt determinationem virtutis ad unum, sed tantum violentiam causæ exterioris agentis, ut patet in amore beatifico, & volitione boni in communi: Ergo non possunt dici esse sub dominio & potestate voluntatis.

Secundò ex Aristotele 3. Ethic. cap. 5. ubi dicit: *Quibus in rebus nostra in potestate situm est agere, in eis & non agere, & in quibus non agere, in eis & agere.* Quæ verba exponens S. Thomas ibidem lect. 11. *Si operari, inquit, est in nostra potestate, oportet etiam quod non operari sit in nostra potestate: si enim non operari non esset in nostra potestate, sic impossibile esset non operari: ergo necesse esset nos operari, & operari non esset ex nobis, sed ex necessitate.* Ergo ex Aristotele & D. Thoma, illi solum actus qui sub potestate & dominio voluntatis, quibus ita agit ut possit non agere; non vero illi qui ita ab ea eliciuntur, ut eos non possit non elicere; quales sunt amor beatificus, volitio boni in communi, & alii actus purè spontanei, & à coactione, non verò à necessitate immunes.

Probatur tertio: Quidquid est in potestate nostra,

nostra, cadit in deliberationem intellectus, & electionem voluntatis: Sed actus purè spontanei non cadunt in deliberationem rationis, & electionem voluntatis: Ergo non sunt sub ejus potestate & dominio. Minor pater: Major probatur ex D. Thoma in hac qu. art. 2. ad 2. ubi ait: Ex hoc contrigitur quod homo est dominus sui actus, quod habet deliberationem de suis actibus; ex hoc enim quod ratio deliberans se habet ad opposita; voluntas in utrumque potest. Item 1. p. quæst. 82. art. 1. ad 3. dicit: Sumus domini nostrorum actuum, secundum quod possumus hoc vel illud eligere. Idem docent Gregorius Nyssenus orat. cathed. cap. 31. Augustinus lib. 2. contra Felicem cap. 4. & Eusebius lib. 6. de præpar. evang. dicens: In nostra possumus potestate, quod ex propria electionis ratione fit.

Quartò eadem Minor principalis probatur ex Augustino de spiritu & litter cap. 31. ubi ait: Hoc quisque habere in potestate dicitur, quod si vult facit, si non vult non facit: Ergo non dicimus habere in nostra potestate nisi id de quo possumus in utramque partem disponere, ita ut pendeat à nostro nutu & arbitrio facere vel non facere. Unde Clemens Alexandrinus lib. 4. Strommatum prope finem: Id est inquit in potestate nostra, cujus ex æquo sumus domini, & ejus quod adversatur, ut philosophari, vel non: credere vel non.

Deniq; si in actibus purè spontaneis salvetur dominium voluntatis, sequitur quod Pater & Filius in divinis, perfectissimâ spontaneitate Spiritum Sanctum producentes, ejus productionem habeant in dominio, subindeq; Spiritus Sancti non minus quam creaturam possint dici domini: quæ fuit Eunomianorum, Aetianorum, ac præcipuè Maccedonianorum hæresis propria, ut colligitur ex Nazianzeno orat. 34. Epiphano heresi 74. & Basilio epist. 78.

Nec valet quod ait Vincentius Lenis in Epistola prodroma ad Petavium, quod sicut ista verba producere, generare, spirare, possunt omnes creatas imperfectiones exuere, & elevari ad mysterium Trinitatis; ita & verbum dominari, ab omni imperfectione depuratum, eidem mysterio applicari potest. Non valet, inquam, nam priora illa verba in conceptu suo essentiali imperfectionem non claudunt, nec ex parte subiecti seu principij, nec ex parte termini; unde non mirum quod possint cum omni proprietate, ablati imperfectionibus, in Divinis verificari: At verbum hoc dominari, dicit formalissimè & in conceptu suo essentiali imperfectionem, scilicet ex parte termini, nempe inferioritatem & subjectionem; cum teste Gregorio Magno homil. 34. in Evangel. dominari nihil aliud sit, quam subditum quemque possidere. Unde Divus Thomas 1. p. qu. 13. art. 7. ad 6. ait: In significatione domini clauditur quod habeat servum. Ex quo paulò post inferret, quod Deus non fuit dominus, antequam haberet creaturam sibi subiectam. Et quæst. 2. de potentia art. 3. docet actus notionales in Divinis, non subdij imperio seu dominio voluntatis: quia videlicet omne id cujus voluntas est principium (intellege per imperium seu dominium, de quo loquitur) quantum in se est, possibile est esse vel non esse, & esse vel tale, & tunc, vel nunc.

Tertia ratio: Si libertas solâ coactione violatur, sequitur eam esse inviolabilem, Deumque de absoluta potentia non posse efficere, quod aliquis actus à voluntate elicitus non sit liber:

Tom. III.

A Sed hoc dici nequit; licet enim libertas à nulla creatura domari possit, & sit arx munitissima, quam nulla res creata potest suffodere, ut scite dixit Antoninus lib. 8. de vita sua, num. 41. potest tamen à Deo vinci, cum supremum habeat in illam dominium: Ergo &c. Sequela Majoris probatur: Voluntas, ut disputatione præcedenti visum est, non potest à Deo cogi; nam ut ait Anselmus ibidem relatus: Injurus nemo potest velle aliquid, quia non potest velle nolens velle: Ergo si libertas solâ coactione violatur, ut docet Janfenius, sequitur eam esse inviolabilem, etiam per ordinem ad absolutam Dei potentiam.

Quarta ratio: Certum est Manichæos, Wicleffum, Abailardum, Calvinum, aliosq; hæreticos, veram homini eripuisse libertatem: Sed illi non negabant voluntatem hominis agere spontaneè & sine coactione, atq; sub luce & regimine rationis; imò hoc ipsum apertè profitebatur Calvinus varijs in locis, præsertim lib. 2. Inst. cap. 6. ubi ait: Liberi arbitrii hoc modo dicitur homo, quod voluntate agat non coactione. Et libro 2. de libero arbitrio si coactioni (inquit): opponitur libertas, liberum arbitrium & fateor & constanter assero, ac pro hæretico habeo quisquis secus sentiat: Ergo vera hominis libertas in sola spontaneitate, seu immunitate à coactione non salvatur, sed etiam indifferentias, seu potestatem ad agendum vel non agendum, essentialiter includit.

Ultimarati o: Augustinus, alij & SS. Patres, & Theologi, passim profitentur concordiam libertatis cum gratia efficaci difficillimam esse, obscurissimam, & paucis intelligibilem, ejusq; perfectam notitiâ usq; ad æternam vitæ fructuonem, & claram Dei visionem debere differri, ut in tractatu de prædestinatione fuse ostendimus: At si vera hominis libertas in sola spontaneitate consisteret, & solâ internâ coactione violaretur, difficulus illa, quæ tam præclara ingenia contrivit, & ab omnibus gravissima dicitur, jocularis esset ac nulla: Ergo &c. Minor pater: Quis enim Philosophiæ elementis levissimè tinctus, non videt rectè ista conciliari: voluntatem moveri per gratiam, illamq; nihilominus spontaneè & sine coactione operari? Imò cum repugnet voluntatem à Deo cogi, & oppositum sit hæresis in Philosophia, ut ait Tapperus, impossibile erit quod gratia tollat libertatem, si vera sit Adversariorum sententia. Unde juxta illorum principia, tantum abest quod concordia libertatis cum gratia, difficilis sit, obscurissima, & à paucis intelligibilis, ut loquitur Augustinus, quin potius illorum extremorum discordia impossibilis est ac planè intelligibilis. Certè hoc argumentum adeo manifestum est, ut demonstrativum ac convincens merito appellari possit.

Potestq; confirmari & ampliùs illustrari inferdem exemplis, quibus utitur Janfenius ad suam sententiam explicandam. Nullus enim est Philosophiæ elementis imbutus, qui non facile capiat, quomodo necessitas amandi, quam clara Dei vultu Beatissimè imponit, cum voluntario eorum amore cohereat; nec ille sapiens aut ingeniosus haberetur, qui istud vix intelligi, nedum explicari posse contenderet. Quis etiam principijs Theologiæ leviter tinctus dicet vix intelligi posse, quomodo Deus necessariò simul ac spontaneè seipsum diligit, vel quomodo Spiritus Sanctus necessariò simul ac voluntariè proce-

Art. 4.

204

205.

Disp. 6. art. 6. §. 4.

206.

Q

procedat? Igitur nec sapiens Theologus affirmabit, vix intelligi posse, quomodo voluntas, efficaciac victrice Dei gratiã præventa, indeclinabiliter simul ac sponte operetur: subindeque futile ac nugatorium erit (si vera sit Adversariorum sententia) quod ait Augustinus libr. de gratia Christi cap. 47. *Ista questio, ubi de libero arbitrio voluntatis, & de Dei gratia disputatur, ita est ad discernendum difficilis, ut quando defenditur liberum arbitrium, negari Dei gratia videatur; quando autem assertur Dei gratia, liberum arbitrium putetur aufertur.*

§. IV.

Corollaria ex dictis.

207 **E**X dictis confutata manet sententia Vincentij Lenis, qui ut doctrinam Jansenij tantisper leniat, & argumenta supra adducta eludat, duplicem necessitatem distinguit: unam dicit esse Calvinisticam, fatalem, Manichæam, & libertati capitaliter adversam; alteram Jansenianam, & libertatis amicam; ista (inquit) leviter inclinat voluntatem in actum, illa duriter compellit atq; præcipitat; ita ut altera *Atropos tanquam necessitas inflexibilis; altera verò melior, Lachesis nominari possit.* Manet, inquam, hæc sententia, & Vincentij distinctio (quæ mera videtur fictio, ad illudendum simplicibus composita) ex supra dictis confutata: Nam vel mollis illa, quam fingit, necessitas, excludit potentiam ad oppositum, vel non? Si primum dicatur, sequitur illam destituere dominium voluntatis in suos actus, quod, ut supra ostendimus, sine potestate ad oppositum salvati nequit: unde Lachesis illa filum trahet fatalis necessitatis, quod Atropos non poterit abscindere, ut poetica Adversarij fictione utar, & ad verum illum Poëtae alludam: *Cloto colum bajulat, Lachesis trahit, Atropos occidit.* Si verò secundum *M*eratur, malè comparat ille Author necessitatem illam molliorem ei quæ Deus se amat, quæve Pater & Filius producunt Spiritum Sanctum, & quæ beati Deum clarè visum diligunt: nam omnes illæ necessitates, potentiam ad oppositum, & dominium voluntatis in suos actus excludunt, ut ex supra dictis patet.

208 **E**xclusa etiam manet ex dictis Gibiufi sententia: universalitas enim seu amplitudo naturæ intellectualis, quæ per formas apprehensas, & species intelligibiles, potest fieri omnia in esse intelligibili, est quidem prima ac remotissima libertatis radix, ut art. 1. declaravimus, non tamen formaliter ipsa libertas, quæ (ut ostendimus) dominium in actus voluntatis, seu potestatem agendi & non agendi essentialiter importat: unde ille Author non distinguit inter libertatis radicem, & ejus essentialiam seu rationem formalem; gratiæq; libertatem confundit cum libertate naturæ, dum asserit subjectionem, vel adhesionem ad Deum ut ad ultimum finem, esse radicem libertatis: hoc enim solum verificatur de libertate gratiæ, quæ immunes reddimur à servitute peccati; non verò de libertate naturæ, quæ nostrorum actuum & affectuum domini sumus: alioquin peccatores, qui Deo ut ultimo fini non adhærent, naturali libertate carent, illaq; per peccatum totaliter extingueretur in nobis, contra Tridentinum sess. 6. canone 5. Item cum adhæsiõ viatorum ad Deum sit actus formaliter liber, utpote meritorius, debet suppone-

A re libertatis radicem; aliàs daretur germen principians radicem suam: unde quotiescumq; D. Thomas proximam libertatis radicem dedit, non aliam assignat quam indifferentiam objectivam judicij, ut patet ex quaest. 24. de verit. art. 2. ubi ait: *Totius libertatis radix est in ratione constituta.*

Præterea, cum libertas creata est ypon quodam sit atq; expressio divinæ libertatis, eandem debet cum illa habere notionem, seu rationem formalem per quam constituitur: Sed libertas divina non amplitudine, sed indifferentiã seu potestate ad hunc vel illum effectum producendum constituitur: Ergo & libertas creata. Minorem ostendimus supra ex D. Thoma, & adhuc probari potest ex eo quod Deus summæ & infinitæ amplitudine gaudet, non solum dum ad extra profundit creaturas, sed etiam dum Pater & Filius Spiritum Sanctum producunt, & tamè neq; Pater liberè generat Verbum, nec Pater & Filius liberè Spiritum Sanctum producunt: alioquin, ut supra dicebamus, actus notionales in divinis subderentur imperio voluntatis, & una persona haberet dominium supra aliam, quod est error in fide.

Deniq; contra hunc modum dicendi militent duo ultima argumenta, quæ contra Jansenium adduximus. Calvinus enim veram arbitrii libertatem sub motione gratiæ salvati negavit, ut ex Tridentino colligitur: Sed ille non negavit sub motione gratiæ perseverare subjectionem voluntatis ad Deum, vel adhesionem ad ipsum ut ad ultimum finem, aut amplitudinem & eminentiam quæ creatura intellectualis excedit res purè corporeas, sed tantum veram dissentientiã potentiam: Ergo in hac potentia seu facultate dissentientiã consistit formaliter libertas, quam voluntas mota & exercitata à Deo conservat sub motione gratiæ, non verò, ut docet Gibiufus, in amplitudine, aut adhesionem creaturæ intellectualis ad Deum ut ad ultimum finem. Unde Eugenius Philadelphus, seu Franciscus Amatus, in exercitatione Theologica in librum de libertate Dei & creaturæ pag. 654. sic ait: *Can Thomista hac unã lineã (quod scilicet prædeterminatio physica non auferat potentiam dissentientiã) hæcenus sua doctrina simul & Calviniana confusa inconfusa servavit, credibile admodum est, hunc Authorem ejusmodi lineam prætergressum, in aliena Catholici fundo laborare.*

Aliud etiam argumentum, desumptum ex difficultate & obsecritate concordie libertatis cum gratia efficaci, non minus contra eundem Authorem pugnat: Nam si libertas in amplitudine vel adhesionem ad Deum consisteret, facile quisquam intelligere posset, efficaci Dei motione non violari hominis libertatem: cum manifestum sit, quod gratia efficax non tollit, sed potius efficit subjectionem, & adhesionem ad Deum tanquam ad ultimum finem; nec destruit, sed magis perficit amplitudinem & eminentiam creaturæ intellectualis supra corporeas: unde concordia illa, quæ ab Augustino difficillima & obscurissima dicitur, omni profusus difficultate & obscuritate careret, & ab ipsi etiam tyronibus ac novitiis facile intelligeretur, & ubi nocturæ ac vespertiliones, clarè viderent, Doctorum aquila caligaret.